

281.1
Aug 6783

v. 10²

ELENCHUS OPERUM

QUÆ IN HOC DECIMO TOMO CONTINENTUR.

IN II PARTE.

DE DONO PERSEVERANTIÆ LIBER.	995
CONTRA SECUNDAM JULIANI RESPONSIONEM IMPERFECTUM OPUS, SEX LIBROS COMPLECTENS.	1049

CONTENTA IN APPENDICE.

HYPOMNOSTICON CONTRA PELAGIANOS ET COELESTIANOS.	1611
LIBER DE PRÆDESTINATIONE ET GRATIA.	1663
DE PRÆDESTINATIONE DEI LIBELLUS.	1677
VARIA SCRIPTA ET MONUMENTA AD HISTORIAM PELAGIANORUM PERTINENTIA.	1679
PROSPERI AQUITANI PRO AUGUSTINO CONTRA INIQUOS DOCTRINÆ IPSIUS DE GRATIA ET PRÆDESTINATIONE REPREHENSORES APOLOGETICA OPUSCULA, scilicet :	
EPISTOLA DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO.	1795
LIBER CONTRA COLLATOREM.	1801
RESPONSIONES AD CAPITULA CALUMNIANTIUM GALLORUM.	1835
RESPONSIONES AD CAPITULA OBJECTIONUM VINCENTIANARUM.	1845
RESPONSIONES AD EXCERPTA, QUÆ DE GENUENSI CIVITATE SUNT MISSA.	1849
EJUSDEM LIBER SENTENTiarUM EX AUGUSTINO.	1859

EX TYPIS CATHOLICIS MIGNE, IN VICO DICTO MONTROUGE,
Juxta portam Inferni Parisiorum, Gallice : près la barrière d'Enfer de Paris.

INDEX RERUM

QUÆ IN HOC DECIMO VOLUMINE CONTINENTUR.

IN TOTUM DECIMUM PRÆFATIO.	9-10	accedit.	125
IN AUGUSTINI LIBRÒ DE HÆRESIBUS AD QUODVULTDEUM.		XXI. Inscrutabile, cur infantes alii discedant frustrati baptismo, alii non.	125
HÆRESIS 88.	107-108	XXII. Refellit eos qui putant animas ob delicta alibi commissæ, in corpora meritis suis convenientia tradidi, in iisque magis minusve affligi.	126
AURELIJ AUGUSTINI, HIPONENSIS EPISCOPI, DE PECCATORUM MERITIS ET REMISSIONE, ET DE BAPTISMO PARVULORUM, AD MARCELLINUM LIBRI TRES.	109-110	XXIII. Christus etiam infantium salvator et redemptor.	128
LIBER PRIMUS. — Refellit eos qui dicunt Adam, etiamsi non peccasset, fuisse meriturum; nec ex ejus peccato quidquam ad ejus posteros propagatione transiisse. Mortem hominibus probat consecutam non necessitate nature, sed merito peccati: tum etiam peccato Adæ totam ejus stirpem obligatam esse docet, ostendens parvulos ob id baptizari, ut originali peccati remissionem accipiant.	<i>ibid.</i>	XXIV. Baptismus salus, Eucharistia vita vocatur a Patribus Christianis.	<i>ibid.</i>
CAPUT PRIMUM. Præfatio.	<i>ibid.</i>	XXV. Parvulos mox natos illuminari quidam perperam colligebant ex Evangelio.	129
I. Adam si non peccasset, non fuisse meriturum.	<i>ibid.</i>	XXVI. Concludit peccato originis omnes obnoxios.	134
II. Aliud esse mortem, aliud esse morti obnoxium.	<i>ibid.</i>	XXVII. Congerit testimonia Scripturarum.	131
III. Mors etiam corporis esse peccato.	111	XXVIII. Colligit omnes egere morte Christi, ut salventur. Parvuli non baptizati in damnatione erunt cum diabolo. Quomodo omnes per Adam ad condemnationem, et omnes per Christum ad justificationem. Nemo cum Deo reconciliatur nisi per Christum.	140
IV. Mortale, mortuum ac meriturum.	<i>ibid.</i>	XXIX. Bonum conjugii quid. Boni et mali usus quatuor differentie.	141
V. Quomodo corpus mortuum ob peccatum.	112	XXX. Baptismus ad quid infantibus necessarium voluerint Pelagiani.	142
VI. Vita corporis speranda, præcedente jam vita spiritus.	113	XXXI. Christus caput et corpus. Christus ob personæ unitatem et in cœlo manebat et in terra deambulabat. Unus Christus quomodo ascendat in cœlum. Caput et corpus unus Christus.	144
VII. Verba Pauli quo sensu intelligenda.	<i>ibid.</i>	XXXII. Serpens in deserto exallatus Christum in cruce pendentem figuravit. Parvuli etiam ipsi serpentis morsu venenati.	145
IX. Peccatum propagatione, non imitatione tantum transisse in omnes.	114	XXXIII. Nemo potest reconciliari Deo, nisi per Christum.	<i>ibid.</i>
X. Actualis et originalis peccati distinctio.	115	XXXIV. Baptismi forma, seu ritus. Exorcismus. Duplex de parvulis error.	146
XI. Regnum mortis quid apud Apostolum.	116	XXXV. In parvulis non esse peccatum propriæ vitæ.	147
XII. Unum peccatum omnibus commune.	117	XXXVI. De infantium ignorantia, et unde sit.	148
XIII. Quomodo per unum mors et per unum vita.	118	XXXVII. Si Adam non talis est creatus quales nascerimur, cur Christus experts peccati infans natus est et imbellis?	149
XIV. Nemo nisi Christus justificat.	<i>ibid.</i>	XXXVIII. Ignorantia et infirmitas infantis.	150
XV. Confirmat ex propagatione peccatum esse, etiam admodum et justitiam ex regeneratione. Quomodo et omnes per Adam peccatores, et omnes per Christum just.	119	XXXIX. Quatenus evacuetur peccatum per Baptismum in parvulis, similiter et in adultis, et quid inde consequatur utilitatis.	<i>ibid.</i>
XVI. Infantes non baptizati lenissime quidem, sed tamen damnantur. Pœna peccati Adæ, gratia corporis amissa.	120	LIBER SECUNDUS. — Disputat Augustinus contra eos qui dicunt, quod in hac vita sint, fuerint et futuri sint homines nullum habentes omnino peccatum: quæ	
XVII. Non esse infantibus personale peccatum tribuendum.	121		
XVIII. Refellit eos qui baptizari parvulos volunt non in peccati remissionem, sed ad obtinendum regnum cœlorum.	<i>ibid.</i>		
XIX. Infantes ut fideles, ita et poenitentes dicuntur. Peccata sola inter Deum et homines separant.	122		
XX. Ad mensam Domini nemo rite nisi baptizatus			

- de're propositis questionibus docet primo, hominem in hac vita sine peccato esse posse per Dei gratiam et liberum ipsius arbitrium. Postea probat non esse tamen queroquam in hac vita degentem sine ullo prorsus peccato. Tertio, ideo non esse, quia nemo est qui tantum velit quantum res exigit, dum vel latet quod justum est, vel facere non delectat. Quarto loco, nullum prorsus, excepto uno mediatore Christo, vel esse, vel fuisse, vel futurum esse hominem ab omni peccato immunem. 151-152
- CAPUT PRIMUM. Quid haecenus peractum, quidve hoc libro tractandum. *Ibid.*
- II. Libero arbitrio quidam nimium tribuunt. Ignorantia et infirmitas. *Ibid.*
- III. Quomodo Deus nihil praecipit impossibile. Opera misericordiae remedia sunt ad abolenda peccata. *Ibid.*
- IV. Concupiscentia quatenus in nobis. Baptizatis non ipsa concupiscentia, sed solus in eam consensus nocet. *Ibid.*
- V. Voluntas hominis eget ope Dei. 155
- VI. Quatuor de iustitiae perfectione quaestiones. Prima quaestio, an homo sine peccato possit esse in hac vita. 155
- VII. Secunda quaestio, an sit aliquis homo sine peccato in hac vita. *Ibid.*
- VIII. Perfectio quando. 157
- IX. Obiectio Pelagianorum, Quare justus non gignat justum. 158
- X. Conciliat Scripturas. *Ibid.*
- XI. Job praevидit Christum ad passionem venturum. Humilitatis ratio in perfectis. 161
- XII. Nemo justus in omnibus. *Ibid.*
- XIII. Perfecta iustitia humana imperfecta est. 162
- XIV. Ab omnibus orandum ut sibi dimittatur. 164
- XV. Obiectio Pelagianorum. Perfectio secundum quidam. Perfectus in iustitia recte dicitur, qui multum in ea profecit. *Ibid.*
- XVI. Cur Deus praecipit, quod scit non observandum. 165
- XVII. Tertia quaestio, cur nemo sit in hac vita sine peccato. 167
- XVIII. Voluntas bona a Deo. 168
- XIX. Per gratiam et cognitio boni et delectatio. 170
- XX. Ad quartam quaestionem respondet, nullum, excepto Christo, fuisse vel esse posse, qui nullam habeat peccatum. 171
- XXI. Adam et Eva. Obedientia homini vehementer commendata a Deo. *Ibid.*
- XXII. Status hominis ante peccatum. 172
- XXIII. Naturae corruptio per peccatum, et renovatio per Christum. 175
- XXIV. Incarnatio Verbi quod nobis collatum sit beneficium. Nativitas Christi de carne in quo nostrae similes et dissimiles. Fidelium etiam filii baptizandi. 174
- XXV. Obiectio Pelagianorum. 175
- XXVI. Sanctificatio multiplex. Sacramentum catechumenorum. 176
- XXVII. Quare baptizentur qui jam de baptizatis nascuntur. 177
- XXVIII. Lex peccati dicta peccatum. Concupiscentia quomodo in baptizatis perempto ejus malo maneat. 178
- XXIX. Omnes praedestinati per unum mediatorem Christum et per unam eandemque fidem salvantur. Parvulorum quoque salvator Christus. Christus etiam infans ignorantia caruit et animi infirmitate. 179
- XXX. Respondet ad objectionem Pelagianorum. 180
- XXXI. Cur non simul per Baptismum cum peccatis mors etiam ipsa aboleatur. 181
- XXXII. Cur Christus post resurrectionem praesentiam suam mundo subduxerit. 182
- XXXIII. Respondet ad objectionem Pelagianorum. *Ibid.*
- XXXIV. Cur remisso peccato poena adhuc exigatur. 185
- XXXV. Non declinandum in dextram aut in sinistram. 184
- XXXVI. An anima ex traducit. In rebus obscuris ubi Scripturae non adjuvant, cavenda judicanda temeritas. Scripturae clare in his quae ad salutem necessaria sunt. 185
- LIBER TERTIUS, SEU AD EUNDEM MARCELLINUM EPISTOLA. — Augustinus Pelagii circa quaestionem de peccatorum meritis et de parvulorum Baptismo errores, sive nonnullas contra peccatum originale, quas ille suis in Paulum expositionibus insperserat, argumentationes redarguit. 183-186
- CAPUT PRIMUM. Pelagius existimatus vir sanctus. Ejus expositiones in Paulum. *Ibid.*
- II. Obiectio Pelagii. Parvuli in credentium et fidelium numero deputati. *Ibid.*
- III. Pelagius laudatus a nonnullis. Argumenta contra peccatum originis, quae Pelagius in Commentario suo proponit. 188
- IV. Jesus etiam infantum Jesus est. Ostendit veteres nihil dubitasse de originali infantum peccato. 189
- V. Testimonium Cypriani. 190
- VI. Consensus omnium circa peccatum originale. 192
- VII. Joviniani error. Disputatorum quorumlibet sententiae non tanquam auctoritas canonica. Peccatum originale quomodo alienum. Omnes in Adam unus homo humanus. 195
- VIII. Unde errores. Similitudo a praepulio circumcisorum. Et palea frumenti petita. 194
- IX. Non semper Christiani Christianos, neque mundati mundatos gignunt. 195
- X. Anima num ex traducit. 196
- XI. Aculeus mortis quis. *Ibid.*
- XII. Praeceptum de menstruata muliere non attingenda, non est figurate accipiendum. Sacramentorum necessitas. 198
- XIII. Epilogus. Sollicitos esse oportet ut baptizentur infantes. 199
- S. AUGELII AUGUSTINI, HIPTONENSIS EPISCOPI, DE SPIRITU ET LITTERA AD MARCELLINUM LIBER UNUS. — Marcellino scribente se pernotum eo quod in superiore opere legisset fieri posse ut sit homo in hac vita sine peccato, si velit, adjutus a Deo; nec ullum tamen usquam in hominibus tam perfectae iustitiae exemplum exstare; hanc Augustinus arripit occasionem disputandi contra Pelagianos de adjutorio gratiae Dei, ostenditque non in eos divinitus adjuvari ad operandam iustitiam, quod legem Deus dedit plenam bonis sanctisque praeceptis; sed quod ipsa voluntas nostra, sine qua operari bonum non possumus, adjuvetur et erigatur impotenti per gratiam, sine qua adjutorio doctrina legis littera est occidens, quia reos potius praevocationis tenet, quam iustificat impios. Inde ad propositam quaestionem, quam solvere incipit in principio libri, rediens iterum in fine, demonstrat multa esse nemine diligenter possibilia cum Dei auxilio, quorum nullum usquam exstet exemplum: atque ita sine exemplo esse in hominibus perfectam iustitiam, et tamen impossibilem non esse concludit. 199-202
- CAPUT PRIMUM. Occasio scribendi hujus libri. Aliquid posse fieri, tametsi factum sit nunquam. 201
- II. Error eorum qui dicunt vivere hic hominem sine peccato, minus perniciosus. Error negantium gratiam necessariam gravior et acerrime confutandus. *Ibid.*
- III. Gratia vera donum. Spiritus sancti, quo fit in animo delectatio et dilectio boni. 203
- IV. Doctrina legis sine vivificante spiritu, littera est occidens. *Ibid.*
- V. Quid hic tractandum. 204
- VI. Abundantia delicti per legem. 205
- VII. Bona opera ex quo fonte manent. 206
- VIII. Observatio legis. Iudaeorum gloriatio qualis. Timor poenae. Circumcisio cordis. Pelagiani in quo Deum nostrae iustificationis auctorem agnoscunt. 207
- IX. Iustitia Dei manifestata per Legem et prophetas. 208
- X. Quomodo iusto non posita est lex. 209
- XI. Pietatem esse sapientiam. Iustitia Dei dicta quam Deus facit. 211
- XII. Cognitio Dei per creaturas. Lex sine gratia. *Ibid.*
- XIII. Lex operum et lex fidei. 213
- XIV. Decalogus quoque occidit, nisi adsit gratia. 215
- XV. Gratia in Vetere Testamento latens, in Novo revelatur. 217
- XVI. Spiritus sanctus cur dictus sit Spiritus Dei. 218
- XVII. Legis Mosaicae et novae comparatio. *Ibid.*
- XVIII. Vetus lex mortem, Nova iustitiam ministrat. 219
- XIX. Fides christiana de adjutorio gratiae. Prophetia Jeremiae de Novo Testamento. Lex. Gratia. 220
- XX. Lex vetus, Lex nova. 221
- XXI. Lex scripta in cordibus. 222
- XXII. Merces aeterna. 223
- XXIII. Reformatio quae nunc agitur collata cum perfectione futurae vitae. 225
- XXIV. Aeterna merces Novi Testamenti propria praedicta per prophetam. Quomodo omnium erit illa merces. Apostolus vehemens defensor gratiae. Lex scripta in cordibus et merces aeternae contemplationis pertinet ad Testamentum Novum. Minores et majores in beatis quoniam. *Ibid.*
- XXV. Distantia Veteris et Novi Testamenti. 230
- XXVI. Quaestio in locum Apostoli de Gentibus quae naturaliter facere legem, eamque habere scriptam in cordibus dicuntur. *Ibid.*
- XXVII. Legem fieri naturaliter, idem quod secundum naturam gratia reparatam. 230

- XXVIII. Imago Dei non omnino deleta in infidelibus.
Peccata venialia. 250
- XXIX. Iustitia ex dono Dei. 251
- XXX. An evanescat liberum arbitrium per gratiam. 255
- XXXI. Fides an sit in nostra potestate. 254
- XXXII. Quae fides laudanda. 255
- XXXIII. Voluntas credendi ualde. 257
- XXXIV. Voluntas credendi a Deo. 240
- XXXV. Conclusio operis. 241
- XXXVI. Praeceptum dilectionis quando perfecte implebitur. Ignorantiae peccata. Iustitia huius vitae. Sine peccato qualis poni possit. Perfecta iustitia etsi hic non invenitur, non tamen impossibilis. 242
- ADMONITIO IN LIBRUM DE NATURA ET GRATIA. 243-246
- A. AURELI AUGUSTINI, HIPPOCENSIS EPISCOPI, DE NATURA ET GRATIA, AD TIMASIAM ET JACOBUM, CONTRA PELAGIUM LIBER UNUS. — Principio ponitur quid de natura et gratia exploratum sit. Naturam scilicet ex Adae praevaricatoris carne propagatam, quia iam non qualem Deus primitus considerat, inculpabilem et sanam, gratiae auxilio, quo et ab ira Dei redimatur, et ad iustitiam perficiendam regatur, indigere. Naturae penale vitium ad vindictam iustissimam pertinere; ipsam autem gratiam non meritis reddi, sed gratis dari; et qui non per eam liberantur, iuste damnari. Mox Pelagii eadem naturae contra gratiam patrocinantis liber, responsis ad singulos apices redditus confutatur; inter alia praecipue quod posse esse hominem sine peccato, suadere cupiens, naturam per peccatum debilitatam et mutatam non esse contendat; alioquin praeteriam peccati (quod absurdum putat) vindictam fore, si ad hoc peccator infirmatus est, ut plura peccaret. Praeterea quod commemoratis iustis cum Veteris tum Novi Testamenti, quos peccato caruisse sentit, dicat possibilitatem non peccandi, homini a natura inesse; eamque ideo gratiae Dei tribuendam, quia illius naturae Deus auctor est, cui ea non peccandi possibilitas inseparabiliter insita sit. Veterum denique, quas pro se Pelagius adducit, ac nominatim Hilarii, Ambrosii, ipsius quoque Augustini, sententiae expenduntur. 247-248
- CAPUT PRIMUM. Occasio edendi huius opusculi. Iustitia Dei quae. *Ibid.*
- II. Fides in Christum ad salutem necessaria non est, si homo sine illa potest iuste vivere. *Ibid.*
- III. Natura sana condita, peccato est postea corrupta. 249
- IV. Gratia gratuita. *Ibid.*
- V. Iustitia erat damnari omnes. 250
- VI. Pelagianorum ingenia fortissima et celerissima. *Ibid.*
- VII. Aggreditur libri Pelagii refutationem. Inter esse et posse distinctio Pelagii. *Ibid.*
- VIII. Damnantur et il qui iustificari non potuerunt. 251
- IX. Iustificari non potuit qui crucem Christi, nomen non audivit. Crucem Christi evanescere. *Ibid.*
- X. Versute gratiam confutatur Pelagius. 252
- XI. De gratia cum disputatur, non de ea loquimur quae ad naturae pertinet institutionem, sed reparationem. *Ibid.*
- XII. Scopus minarum legis. Perfecti viatores. 253
- XIII. Sequitur Pelagii refutatio. *Ibid.*
- XIV. Non omnia scripta sunt. *Ibid.*
- XV. Corruptum Pelagius Jacobi apostoli locum addita interrogationis nota. 254
- XVI. Evolvitur idem Jacobi locus. *Ibid.*
- XVII. In carne esse qui dicantur. Ignorantiae peccata. Quibus potentibus detur a Deo sapientia. 255
- XVIII. Quam orationem Pelagius necessariam admisit. 256
- XIX. Negat pelagius naturam humanam peccato depravatam aut corruptam. *Ibid.*
- XX. Peccato, et si substantia non sit, quomodo vitari natura poterit. 257
- XXI. Adam Christi misericordiam liberatus. *Ibid.*
- XXII. Item peccatum et poena peccati. 258
- XXIII. Non deserit Deus nisi dignos deserit. Ad peccandum nobis ipsi sufficiens; ad iustitiam vero ut redeamus, non item. Mors poena est, non causa peccati. 259
- XXIV. Christus mortuus potestate. Etiam mala Dei misericordia prosunt. 260
- XXV. Errantium ingenium. Cum haereticis quibusdam non tam disputationibus quam orationibus agendum. *Ibid.*
- XXVI. Similitudo qua intelligitur Dei gratiam faciendo cuius operi homo necessarium. 261
- XXVII. Peccatum peccato tollitur. Sanandi ordinem ecclesiae medicus non ab aegroto accipit, sed a seipso. Iustis quae causa timendi. 261
- XXVIII. Deserit aliquantum Deus, ne superbiamus. 262
- XXIX. Non omne peccatum superbia est. Superbia quomodo omnis peccati initium. 265
- XXX. Quomodo suum est hominis peccatum, licet gratia indigeat ut sanetur ejus infirmitas. *Ibid.*
- XXXI. Superbiam ipsam cur Deus non cito sabet. quam oculis insidietur superbia. *Ibid.*
- XXII. Superbia etiam in recte factis cavenda. Liberrimum arbitrium non tollitur cum gratia praedicatur. 264
- XXXIII. Esse sine ullo omnino peccato nondum aequat hominem Deo. 265
- XXXIV. Verissime dicimus nos non esse sine peccato. Nec modestiae causa mentium. Laus humilitatis in parte non est ponenda falsitatis. *Ibid.*
- XXXV. Quorundam cur scripta peccata. Desperatio in peccatis perdere se putat si quid non fecerit quo instigat libido. An sancti mortui sunt sine peccato. 266
- XXXVI. Sancta virgo Maria sine ullo vixit peccato. Nullos praeterea sanctorum absque peccato. 267
- XXXVII. Cur non omnia peccata scriptura commemoraverit. *Ibid.*
- XXXVIII. Cain ex Eva matre genuisse cur putatum a quibusdam fuerit. Peccata iustorum; et iustus quis esse et sine peccato non esse potest. Si quid minus est charitatis, ex vitio est. 268
- XXXIX. De eodem argumento. 269
- XL. Christum ad quid necessarium nobis fuisse putavit Pelagius. 270
- XLI. Quomodo accipienda vox, omnes, in verbis Apostoli, de quibus movetur questio. *Ibid.*
- XLII. Potest homo sine peccato esse, sed auxiliante gratia. Possibilitas in sanctis simul cum effectu provenit. 271
- XLIII. Deus non jubet impossibilia. *Ibid.*
- XLIV. Status questionis inter Pelagianos et Catholicos. Antiqui iusti eadem qua nos Christi fide salvati. 272
- XLV. Aliae similitudines et ratiocinationes Pelagii. *Ibid.*
- XLVI. Necessitas non pugnat cum arbitrio voluntatis. 273
- XLVII. De eodem argumento. *Ibid.*
- XLVIII. Gratiae adiutorium in natura integra. 274
- XLIX. Omnipotentiae Dei nihil admittit quod nec peccare, nec mori, nec seipsum occidere potest. *Ibid.*
- L. Etiam a piis ac Deum timentibus gratia impugatur. 275
- LI. Possibilitatem non peccandi quo sensu Pelagius Dei gratiae tribuerit. *Ibid.*
- LII. De eodem argumento. 276
- LIII. De qua hic gratia Dei disseratur. Moriens impius a concupiscentia non liberatur. *Ibid.*
- LIV. Dialogismus. 277
- LV. Corpus mortis de vitio non de substantia dictum. 279
- LVI, LVII, LVIII, LIX. De eodem argumento. 280-281
- LX. An aliquis hac in vita sine peccato. 281
- LXI. Respondet ad catholicorum scriptorum testimonia quae Pelagius pro se protulerat: Lactantii, Hilarii, Ambrosii et Hieronymi. 282
- LXII. Facere et perficere iustitiam. 285
- LXIII, LXIV, LXV. De eodem argumento. 284-286
- LXVI. Quaedam peccandi necessitas. 286
- LXVII. Duobus modis ut morbi, ita et peccata caventur. *Ibid.*
- LXVIII. Quomodo adhortandi ad fidem, ad penitentiam, ad profectum. 288
- LXIX. Nihil impossibile Deus praecipit, quia omnia facilia charitati. *Ibid.*
- LXX. Charitatis gradus faciunt et iustitiae gradus. 290
- ADMONITIO IN LIBRUM DE PERFECTIOE IUSTITIAE HOMINIS. 289-290
- S. AURELI AUGUSTINI, HIPPOCENSIS EPISCOPI, AD EPISCOPOS EUTROPIUM ET PAULUM EPISTOLA sive LIBER DE PERFECTIOE IUSTITIAE HOMINIS. — Data sibi chartula definitionum, quae Coelestii esse dicebantur, Augustinus ratiocinationes primum singulas, quibus ille, vel si quis alius erroris socius, perperam definitur posse hominem hic sine peccato esse, dissolvit brevibus responsis, docens perfectionem plenitudinemque iustitiae illam, qua homo sine ullo prorsus peccato sit, nec sine gratia possibilem per vires naturae, praesertim virilitate, nec unquam esse praesentis huius vitae. Pergit inde ad auctoritates, quas eadem chartula de scripturis corrogatas continelat, alias quibus homini praecipitur ut sit immaculatus et perfectus, alias quibus commemoratur non esse gravia Dei mandata, alias

- tandem quasi his, quae a Catholicis contra Pelagianos proferri solent, auctoritatibus contrarias. 291-293
- ADMONITIO IN LIBRUM DE GESTIS PELAGII. 517-518
- S. AURELI AUGUSTINI HIPPONENSIS EPISCOPI, DE GESTIS PELAGII AD AURELIUM EPISCOPUM LIBER UNUS. Singula errorum capita Pelagii apud Palaestinam synodum objecta, cum ejusdem ad illa responsionibus, minutatim excutuntur. Quauquam autem absolutionem a synodo Pelagius consecutus sit, in eam tamen residere adhuc suspicionem haereseos, monstrat Augustinus; ac denique hominem synodi sententiam sic esse absolutum, ut ipsa haeresis, propter quam in iudicium venit, incontinenti damnata fuerit. 519-520
- S. AURELI AUGUSTINI, HIPPONENSIS EPISCOPI, DE GRATIA CHRISTI ET DE PECCATO ORIGINALI CONTRA PELAGIUM ET COELESTIUM LIBRI DUO. 550-560
- LIBER PRIMUS. DE GRATIA CHRISTI. — Pelagium gratiae confessione fucum facere ostendit: quippe qui gratiam vel in natura et libero arbitrio ponat, vel in lege atque doctrina: qui praeterea divina gratia solam voluntatis et actionis possibilitatem, ut vocat, non ipsam voluntatem et actionem adjuvari dicat: et illam insuper adjuvantem gratiam a Deo secundum merita hominum dari, atque ad id solum iuvare eos putet, ut praecepta facilius possint implere. Expendit Augustinus loca opusculorum ipsius, quibus ille Dei gratiam diserte a se commendatam iactabat; et haec de lege ac doctrina, seu de divina revelatione ac de Christi exemplo, quae ad doctrinam aequae revocantur, aut de peccatorum remissione interpretari posse demonstrat, nec apparere omnino an vere christianam gratiam, id est, adiutorium bene agendi adiunctum naturae atque doctrinae per inspirationem flagrantissimae et luminosissime charitatis agnoscat Pelagius: qui postremo Ambrosium, tantopere ab ipso laudatum, praecara quaedam in commendationem divinae gratiae dicentem audire iubetur. *Ibid.*
- S. AURELI AUGUSTINI, HIPPONENSIS EPISCOPI, DE GRATIA CHRISTI ET DE PECCATO ORIGINALI CONTRA PELAGIUM ET COELESTIUM LIBRI DUO. 555-566
- LIBER SECUNDUS. DE PECCATO ORIGINALI. — Ostendit Augustinus, Pelagium in quaestione de originali peccato ac de parvulorum Baptismate, nihil reipsa dissentire a discipulo ipsius Coelestio, qui peccatum originale confiteri nolens, vel etiam aperte negare ausus, Carthagine prius, ac postea Romae, episcopali iudicio damnatus est. Quaestionem enim istam non carum esse, ut haeretici iidem volebant, in quibus praeter fidei periculum errare contingit: in hoc eorum errorem ipsa omnino fidei christiana petere fundamenta. Refellit postea eos qui originalis vitii dogmate nuptiarum bonitati detracti, Deoque ipsi, hominis qui per nuptias generatur conditori injuriam fieri contendunt. *Ibid.*
- ADMONITIO IN LIBROS DE NUPTIIS ET CONCUPISCENTIA. 409-410
- EPISTOLA AD VALERIUM COMITEM, cui Augustinus transmittit nuncupatum ipsi librum primum de Nuptiis et Concupiscentia. 411-412
- S. AURELI AUGUSTINI, HIPPONENSIS EPISCOPI, DE NUPTIIS ET CONCUPISCENTIA AD VALERIUM COMITEM LIBRI DUO. 415-414
- LIBER PRIMUS. — Nuptiarum propria et naturalia bona exponit. In illis bonis non computanda carnis concupiscentiam probat: hanc enim omnino esse malum, quod non de nuptiarum natura venit, sed ex antiquo peccato nuptiis accidit: quo tamen malo nuptiae bene utuntur ad liberorum procreationem. Propter hanc vero concupiscentiam fieri ut etiam de legitimis nuptiis filiorum Dei, non filii Dei, sed filii saeculi nascantur, qui peccati vinculo, licet ab eo per gratiam liberati parentibus, obstricti sunt, atque sub diaboli potestate captivi, nisi eadem similiter Christi gratia liberentur. Explicat quomodo concupiscentia in baptizatis maneat actus, non reatu. Baptismi sanctitate non hunc tantummodo originalem reatum, sed peccata alia et omnia prorsus hominum mala auferenda esse docet. Tandem concupiscentiae malum a nuptiarum bonitate distinguendum esse, Ambrosii auctoritate confirmat. *Ibid.*
- CAPUT PRIMUM. De huius operis argumento. *Ibid.*
- I. Cur opus ad Valerium scripserit. *Ibid.*
- II. Pudicitia conjugal donum Dei. De infidelium pudicitia difficultas. Pudicus versus nonnisi fidelis. 415
- IV. Nuptiarum bonum naturale. Omnis societas naturaliter fraudulentum socium refugit. Conjugal pu-

- dicitia quae vera. Virginitas et pudicitia non vera, nisi quae vere fidei mancipatur. 415
- V. Libidinis vituperatio non est damnatio nuptiarum. Pudor in corpore humano unde. Adam et Eva non sunt crei creati. Apertio oculorum in primis parentibus quid. 416
- VI. Carnis suae inobedientia homini iuste retributa. Erubescencia de inobedientibus membris. 417
- VII. Libidinis malum non tollit nuptiarum bonum. 418
- VIII. Mors concupiscentiae in nuptiis, non sit voluntatis, sed necessitatis. Quae fidelium in usu matrimonii debeat esse voluntas. Concupiscentiae malo quis uti, et non vinci existimandus. Sancti patres quomodo olim conjugibus usi. *Ibid.*
- IX. Cur viro plures aliquando uxores, nunquam autem feminae plures viros habere permissum. 419
- X. Sacramentum nuptiarum. Matrimonium indissolubile. Lex saeculi quoad divortium alia a lege Evangelii. 420
- XI. Mutuum continentiae votum conjugum non dirimit. Verum conjugium inter Mariam et Joseph, Joseph quomodo pater Christi. In matrimonio Mariae et Joseph omnia fuisse conjugii bona. *Ibid.*
- XII. Omnis quae de concubitu nascitur, caro peccati est. 421
- XIII. Ante Christum tempus nubendi, post Christum continendi tempus est. 422
- XIV. Intemperantia quaedam in conjugibus toleranda. Usus matrimonii ob solam libidinis voluptatem non caret culpa, sed propter nuptias venial. 425
- XV. In usu conjugis quid sine culpa, quid cum veniali culpa, quid cum mortali. *Ibid.*
- XVI. Infirmitas incontinentiae, ne cadat in ruinam flagitiorum, excipitur honestate nuptiarum. 424
- XVII. Nuptialia bona. *Ibid.*
- XVIII. Cur e sancto conjugio nascentur filii irae. 425
- XIX. Ita ex iustis nascuntur peccatores, ut oleastri ex oleis. *Ibid.*
- XX. Etiam infantes non baptizatos esse in diaboli potestate. Exorcismus in parvulis, et renuntiatio diabolo. 426
- XXI. Ex bonis conjugii non esse ortum peccatum. Connubii sacramentum in Christo et Ecclesia magnum, in viro et uxore minimum. 427
- XXII. Libido et pudor ex peccato. Lex peccati. Impudentia cynicorum. *Ibid.*
- XXIII. Concupiscentia in regeneratis sine consensu non est peccatum. Peccatum quo sensu concupiscentia vocetur. Quidquid per concupiscentiam nascitur, non immerito subjugari diabolo propter peccatum. Diabolus gravius quam homines tentandus. 428
- XXIV. Per libidinem traducitur peccatum originale. Peccata venialia in conjugibus. Concupiscentia carnis, peccati filia et mater. 429
- XXV. Concupiscentia remanet post Baptismum velut languor post sanatum morbum. Concupiscentia in proficientibus minuitur, in incontinentibus augetur. *Ibid.*
- XXVI. Quomodo concupiscentia in baptizatis maneat actus, praeterea reatu. 430
- XXVII. Concupiscentiae desideria mala. Ut non sint velle debemus. *Ibid.*
- XXVIII. Quis dicere possit, Jam non ego operor illud. 431
- XXIX. Bonum quando perficiatur. *Ibid.*
- XXX. Concupiscentia quomodo captivabat apostolum. Lex peccati apostolo quid. 432
- XXXI. Caro, carnis affectus. *Ibid.*
- XXXII. Lex peccati cum reatu in parvulis non baptizatis. Peccato Adae humanum genus oleastrum factum est. 434
- XXXIII. Baptismo omnis peccatorum remissio; plenaeque in resurrectione sanatio, accepta referri debet. Quotidiana mundatio. *Ibid.*
- XXXIV. Baptismi sanctitate non solum peccata, sed mala prorsus omnia tollenda. Ecclesia nondum caret omni macula. 435
- XXXV. Carnis concupiscentiam, velut naturale hominum laudantes Pelagiani, refelluntur auctoritate B. Ambrosii. 436
- LIBER SECUNDUS. — Sententias Juliani, ex primo libro quatuor, quos ille contra librum de Nuptiis et Concupiscentia priorem ediderat, facienti auctoris manu decryptas, et sibi comite Valerio curante alias, refellit Augustinus posteriore hoc libro: catholicum dogma de originali malo vindicat ad avversarii calumnias et argutias, atque in primis id a

- Manichæorum nefaria hæresi procul abesse demonstrat. 457-458
- ADMONITIO IN LIBROS DE ANIMA ET EJUS ORIGINE. 475-474
5. AURELI AUGUSTINI, HIPPO-NENSIS EPISCOPI, DE ANIMA ET EJUS ORIGINE LIBRI QUATTOR. 475-476
- LIBER PRIMUS, ad Renatum monachum. — Acceptis a Renato duobus libris Vincentii Victoris, qui Augustini sententiam de anime natura, et ejusdem de ipsius origine cunctationem imprudabat, ostendit Augustinus, juvenem arroganter de se ipso sentientem, ut de re tam abdita decideret, in errores intolerandos incurrisse. Tum deinde scripturarum testimonia, quibus probare se Victor existimabat, animas a Deo, non ex propagine fieri, sed novas singulis nascentibus insuflari, demonstrat ambigua esse, atque ad hanc ipsius opinionem confirmandam minime idonea. *Ibid.*
- LIBER SECUNDUS, ad Petrum presbyterum. — Petrum admonet Augustinus ne committat ut libros de anime Origine a Vincentio Victore ad eum scriptos laudando approbasse, aut que temere ille scripsit fidei christianæ contraria, pro dogmatibus catholicis habere existimetur. Errores Victoris varios, eosque gravissimos notat, et verbis confutat laqueis. Petro demum ipsi suadet, ut Victorem ad eos corrigendos adducat. 483-496
- LIBER TERTIUS, ad Vincentium Victorem. — Vincentio Victori monstrat quæ necesse est in suis de Origine anime libris emendet, si vult esse catholicus: eoque superioribus libris ad Renatum et ad Petrum jam refutata, hoc tertio ad Victorem ipsam scripto perstringit breviter Augustinus, et ad undecim errorum capita revocat. 509-510
- LIBER QUARTUS, ad eundem. — Primum cunctationem suam de animarum origine immerito rejiciendi, Vincentio Victori demonstrat, et se ab eo, quia nihil hinc definire ausus est, injuria peccatoribus comparari. Deinde vero quod incontinentar dixit, animam spiritum esse, non corpus, hoc temere etiam redargui a Victore, ut animam corpoream naturam suam, et spiritum ab ipsa in hominibus distinctum statuere conetur. Quem reſellens Augustinus, posteaquam ea diligenter excussit, quibus probare ille nitetur corpoream esse animam: ostendit hanc ipsam spiritum etiam vocari in scripturis, quovis revera isto nomine proprie, id ipsius anime, quod rationamur et intelligimus, nuncupatur. 523-524
- ADMONITIO IN OPUS CONTRA DUAS EPIST. PELAG. 517-518
6. AURELI AUGUSTINI, HIPPO-NENSIS EPISCOPI, CONTRA DUAS EPISTOLAS PELAGIANORUM, AD BONIFICIUM, ROMANÆ ECCLESIE PRESBYTERUM, LIBRI QUATTOR. 519-550
- LIBER PRIMUS. — Epistola a Juliano, ut ferebatur, Romanum misisse respondet Augustinus: ac primum catholicam doctrinam vindicat ab illius calumniis; tum Pelagianorum hæreticam sententiam in ea fidei professione, quam Epistola auctor catholicis opponebat, latentem reſtegit et refellit. *Ibid.*
- CAPUT PRIMUM. Exordium a Romani episcopatus præminutione. *Ibid.*
- II. Julianum impugnat asserentem liberum arbitrium peccato Adæ periisse. 551
- III. Gratia non secundum merita datur. 552
- IV. Pelagiani præcipientes liberi arbitrii. 554
- V. Altera Juliani calumnia, Nuptias non a Deo institutas dici. Tertia calumnia, Damari conjugalem congressum. *Ibid.*
- VI. Pelagianorum consilium in laudanda conjugalis communionis innocentia. 555
- VII. Quarta calumnia, sanctos Veteris Testamenti non a peccatis liberos dici. *Ibid.*
- VIII. Quinta calumnia, Paulum et ceteros apostolos libidine pollutos fuisse dici. 556
- IX. Voluntate peccat qui solo timore non peccat. 558
- X. XI. Sequitur de verbis Apostoli. 559
- XII. Sexta calumnia, Nec Christum a peccatis liberum fuisse. 562
- XIII. Septima calumnia, In Baptismo non remitti peccata omnia. *Ibid.*
- XIV. Crimina et peccata venialia. 563
- XV. Julianus suorum fidem catholicorum, sententiis opponit. Antithesis prima, de libero arbitrio. secunda, de nuptiis. Tertia, de conjugali commixtione. 564
- XVI. Perizonata quæ sibi Adam et Eva consuerunt. Apertio oculorum Adæ et Evæ. Pudor nuditatis. *Ibid.*
- XVII. An libido ante peccatum in paradiso esse potuerit. 565
- XVIII. Quarta Juliani antithesis. quod homo sit Dei opus, etc. 566
- XIX. Initium bonæ voluntatis, donum gratiæ. Venire ad Christum, est credere. Vis gratiæ. 567
- XX. Gratia Dei vis demonstratur. 568
- XXI. Quinta Juliani antithesis, de justis Veteris Testamenti. 569
- XXII. Sexta antithesis, de gratia omnibus necessaria et de Baptismo parvulorum. 570
- XXIII. Septima antithesis, de baptismi effectu. *Ibid.*
- XXIV. Juliani Epistola conclusionem reſellit. *Ibid.*
- LIBER SECUNDUS. — Epistolam Pelagianorum altiorum, calumniis in catholicos instar prius referentem, quæ octodecim episcoporum nomine Thessalonicam ab ipsis missa est, excutiendam suscipit. Ac primo catholicos haudquaquam incidere in Manichæorum errores, dum pelagianorum dogmata detestantur, hæreticis iisdem inter se collatis ostendit. Calumniam pravicationis in posteriore Pelagii Coelestique sub Zosimo damnatione admisse: propulsat a Romanis clericis, ostendens pelagianorum dogmata nunquam romæ approbata, tametsi Zosimi clementia lenius aliquando actum sit eua Coelestio, ut ad corrigendos errores suos adduceretur. Gratia nomine nec fatum asseri a catholicis, nec personarum acceptionem Deo tribui: quamvis revera Dei gratiam non secundum merita hominum dari dicant, et boni cupiditatem primam inspirari a Deo, ita ut omnino non incipiat homo ex malo in bonum commutari, nisi hoc in illo agat indebita et gratuita misericordia Dei. 571-572
- CAPUT PRIMUM. Pelagiani catholicos Manichæorum nomine criminantur. *Ibid.*
- II. Manichæorum et Pelagianorum hæreses sibi mutuo adversæ et æque a catholica Ecclesia reprobata. Manichæi et Pelagiani quatenus errore conjuncti, quatenus separati. *Ibid.*
- III. Calumnia Pelagianorum adversus Romanæ Ecclesiæ clericos. 575
- IV. De eodem argumento. 575
- V. Respondet ad Pelagianorum calumnias. Quid liberum arbitrium sine gratia. Quid sentiant catholici de fæto. 577
- VI. Fati criminationi retorquetur in adversarios. 578
- VII. Reſellit calumniam de personarum acceptione. 580
- VIII. Boni etiam imperfecti cupiditas donum gratiæ est; alioquin gratia secundum merita daretur. 585
- IX. Scripturas interpretatur, quibus abutuntur Pelagiani. 585
- X. Secundum ejus propositum vocentur electi. 586
- LIBER TERTIUS. — Pergit refutare cetera quæ calumniose a Pelagianis in eadem Epistola Thessalonicam missa obſectantur: exponitque contra eorum hæresim quid vere catholici dicant de Legis utilitate, quid de Baptismi effectu et virtute doceant, quid de utriusque Testamenti, Veteris ac Novi discrepantia, quid de Prophetarum et Apostolorum justitia et perfectione, quid de peccati in Christo appellatione, cum in similitudine carnis peccati de peccato damnassem peccatum dicitur, vel alius ipse peccatum; quid postremo de præceptorum in futura vita impletionem profiteantur. 587-588
- CAPUT PRIMUM. Exordium. *Ibid.*
- II. Pelagianorum calumnia, de usu veteris Legis. *Ibid.*
- III. Calumnia de effectu Baptismi. 589
- IV. Calumnia de Veteri Testamento et antiquis justis. Veteris Testamentum figura Novi. Sancti Veteris Testamenti ad Novum pertinent. 591
- V. Calumnia de Prophetarum et Apostolorum justitia. 597
- VI. De peccato in Christo. 599
- VII. De impletionem præceptorum in futura vita. 600
- VIII. Tria præcipua hæresis Pelagianæ capita. Nebule Pelagianorum, et calumniarum capita. 606
- IX. Ostendit catholicorum sententiam inter Manichæorum et Pelagianorum median, utramque refellere. 607
- X. Pelagiani latendi locum moliantur adhuc injecta non necessaria de anime origine questione. 608
- LIBER QUARTUS. — Postquam conjectas in catholicos criminationes diluit superioribus libris, hic jam Augustinus aperit insidias, quæ reliqua parte Epistolæ secundæ Pelagianorum in quinque doctrinæ eorum capitibus latent, in laude scilicet creature, laude nuptiarum, laude legis, laude liberi arbitrii, et laude sanctorum: penes quæ capita non magis Manichæis quam catholicis repugnare se Pelagiani maligne jactant: cum illa quinque ad hoc referre noscantur, ut triplicem errorem suum obtrudant; nempe duo priora, ut negent originale peccatum; duo sequentia, ut gratiam statuant secundum merita

- dari; quintum, ut sanctos in hac vita peccatum non habuisse dicant, ostendit Augustinus utrasque hereses, Manicheorum et Pelagianorum hinc inde oppositas et pariter exosas fidei catholicae, quae profitemur primum, bonam esse naturam a Deo bono conditam; sed eam tamen Salvatore indigere propter originale peccatum, quod ex primi hominis praevicatione in omnes pertransiit; tum deinde bonas esse nuptias, vere a Deo institutas; sed malam ipsam concupiscentiam, quae nuptiis accessit ex peccato: bonam quoque esse Dei legem, sed ita ut peccatum ostendat solummodo, non tollat: liberum certe arbitrium naturae hominis insitum esse; nunc tamen ita captivatum, ut ad faciendam justitiam non valeat, nisi cum fuerit per gratiam liberatum: sanctos autem seu Novi seu Veteris Testamenti fuisse quidem vera iustitia praeditos, non perfectos tamen, nec tam plene, ut carerent omni peccato. In fine profert Cyprianum et Augustinum testimonia pro catholica fide, quaedam de originali peccato, alia de gratiae adiutorio, ultima de praesentis iustitiae imperfectione. 609-610
- CAPIT. PRIMUM. Latetne Pelagianorum quinque. *ibid.*
- II. Laus creaturae; laus nuptiarum; laus legis; laus liberi arbitrii; laus sanctorum. *ibid.*
- III. Catholici naturam, nuptias, legem, liberum arbitrium et sanctos sic laudant, ut Pelagianos simul et Manichaeos damnent. 611
- IV. De laude creaturae. Pelagiani, Manichaei. *ibid.*
- V. De laude nuptiarum. De laude legis. 613
- VI. De laude liberi arbitrii. Inscrutabilis questio. 617
- VII. De laude sanctorum. Ecce sua huius temporis non est sine macula et ruga. Basilide Pelagianum. 621
- VIII. Testimonia veterum adversus Pelagianos. 623
- IX. Cypriani testimonia de gratia Dei. 626
- X. Cypriani testimonia de iustitiae nostrae imperfectione. 629
- XI. Ambrosii contra Pelagianos testimonia, de originali peccato, de gratia Dei et de praesentis iustitiae imperfectione. 632
- XII. Haeresis Pelagiana multo post Ambrosium exorta. Fides catholica semper vigilans ad repellendum errorem. Synodi congregatio ad haereses damandas non semper necessaria. 636
- ADMONITIO IN LIBROS CONTRA JULIANUM. 637-638
- AUGUSTINI EPISTOLA CCVII. 639-640
- S. AURELI AUGUSTINI, HIPPOCENSIS EPISCOPI, CONTRA JULIANUM, HERESIS PELAGIANAE DEFENSOREM, LIBRI SEX. 641-642
- LIBER PRIMUS. — Catholicam sententiam de originali peccato a se in primi libro de Nuptiis et Concupiscentia explicatam suscipit defendendam contra Julianum, qui eam quatuor grandioribus libris insectari ausus, in ejus defensores Manicheorum nuncupationem conferre non vereatur. Haec execrabilem criminationem la clarissimos quosque Patrum tam Graecorum quam Latinorum recidere ostendit Augustinus, allatis in eam rem ipsorum testimoniis, cum responsione ad illa nominatim Basilii et Joannis Chrysostomi loca, quae suffragari sibi Julianus putat. Extrema parte libri monstrat, Manicheorum haeresim teneberrimis quibusdam Juliani ipsius sententiis plurimum adjuvari. *ibid.*
- LIBER SECUNDUS. — Pelagianorum contra originale peccatum argumenta quatuor convellit auctoritate ac sententia catholicorum doctorum qui ante in Ecclesia claruerunt, episcoporum scilicet illustrium decem, Irenaei, Cypriani, Reticii, Olympii, Iuliani, Gregorii Nazianzeni, Ambrosii, Basilii, Joannis Constantino-politani, et Innocentii; necnon presbyteri Hieronymi, viri sancti ac pereruditi. 671-672
- LIBER TERTIUS. — Julianus deinceps ea ratione ac diligentia confutandus, ut ad singulos quatuor ipsius libros seorsim respondeat singulis totidem libris. Hoc itaque tertio suo Augustinus primum Juliani librum refellit, id agens ut liquido appareat, eum Deus verus et bonus sit hominum conditor, bonaeque sint nuptiae et ab ipso institutae, malam tamen esse concupiscentiam, quae contra carnis spiritum concupiscit. Hoc malo bene uti iudicium conjugalem, meliusque non uti eo continentiam sanctionem. Malam autem istam non ex alia substantia quam non Deus condiderit, ut Manichaeus insanit, nobis esse perivitum; sed per Ade inobedientiam exortum atque traductum. et per Christi obsequium exiundum atque sanandum: cuius noli obligatione impleat debita prava nascentem, solvit in debita gratia renascentem. Ex ipsius quoque Juliani dietis malam ostendi libidinem: quippe qui et remedia contra eam agnoscat, et ratione frenari eam velit, ac denique dicat gloriosa in ipsam a concupiscentia exerceri certamina. 701-702
- LIBER QUARTUS. — Libro Juliani secundo respondet Augustinus, dicta ipsius, ut in primi libri confutatione fecit, singula excutens, his tantum silentio praetermissis, quae aliquem nodum questionis ad rem pertinentis non habent. Atque hic duo praesertim probat: unum quidem, virtutes infidelium veras non esse; alterum vero, malam esse concupiscentiam, quod ipsis etiam Gentilium sententiis, praebente occasione adversario, demonstrat. Circa medium libri paucis obiter docet quomodo gratia non secundum merita detur, nec tamen in futurum sit referenda; atque intelligendum quod apostolus dicit, Deum velle omnes homines salvos fieri. 737-738
- LIBER QUINTUS. — Aggreditur librum Juliani tertium, docetque primum cur novam haeresim, quae peccatum originis rejicit, detestetur multitudinem christianam; quia nimium videt imaginem Dei tantos hic in parvulis cruciatui pati, et si absque Sacramento regenerationis intereant, novit excludi a regno Dei. Perizonata a parentibus primis ob pudorem ex peccato venientem assumpta fuisse probat. Peccatum posse esse praecedens peccati poenam: veluti cum Deus impius tradit in reprobum sensum, ut faciant quae non conveniunt. Ex eadem enim damnationis massa peccatores alios esse gratis electos et praedestinos, quos per misericordem bonitatem adducit ad penitentiam, alios vasa irae facit, quos secundum iustum iudicium non adducit. Concupiscentiam non alio laude dignam, quod per eam homines inobedientia puniatur; sed vitium esse, atque in eis etiam qui pravis ipsius motibus non consentiunt, semper malum. Quomodo intelligendum apostoli dictum, *Nescitis unusquisque suam rem possidere*, etc. Verum sine concubitu esse, quale Mariae cum Joseph fuit, conjugium, frustra Julianum ex Aristotelicis categoriis arguere contra peccatum ex parentibus traditum. Ostendit quid caro Christi a ceterorum hominum carne peccati distet. Manichaeis nimis favere Catholicos, dum libidinis malam et originale peccatum agnoscunt, sed Pelagianos potius, cum de ea re quae a peccato libera est, dicunt *peccatum non nasci*. Passim vero monstrat incassum illi adversarium, ut pro se aliquid ex ipsis sententiis quasi inter se contrariis eliciat. 781-782
- LIBER SEXTUS. — Libro Juliani quarto, ejusque in reliquam partem prioris libri de Nuptiis et Concupiscentia cavillationibus et calumniis respondet. Nasci hominem cum peccato confirmat ex Baptismo parvulorum, ex apostoli verbis ad Romanos et ad Corinthios, ex ritu exorcismi et ex sufflationis quae fit cum parvuli baptizantur. Ostendit oleae et oleastri exemplum apposite datum, ut intelligatur quomodo ex parentibus regeneratis ac iustis nascentur filii peccatores et regenerandi. Peccatum originale in primis parentibus voluntarium esse, ac nobis quidem alienum proprietate actionis, nostrum tamen contagione propaginis. Huius peccati merito fieri, ut tantis ab infantia miseris ateratur genus humanum, utque parvuli sine regenerationis gratia morientes excludantur a regno Dei. Sanctificationem per Baptismum nunc et ante et ipsi corpori conferri, non tamen auferri hac in vita corruptionem corporis, quae ipsam quoque aggravat animam. Docet quomodo concupiscentia maneat actu, praeterea reatu. Pauli apostoli testimonia perverte a Juliani exposita, revocat ad catholicam intelligentiam. Ad extremum Ezechielis auctoritatem, quae illi absteratur, secundum legitimum sensum interpretatur. 821-822
- AUGUSTINI AD VALENTINUM ET CUM ILLO MONACHOS AD-
RNETINOS EPISTOLAE DUAE SIMUL CUM LIBRO DE GRA-
TIA ET LIBRO ARBITRIO TRANSMISSE. 873-876
5. AURELI AUGUSTINI, HIPPOCENSIS EPISCOPI, DE GRA-
TIA ET LIBRO ARBITRIO AD VALENTINUM ET CUM ILLO
MONACHOS LIBER UNUS. — Docet cavendum esse, ne
vel gratia negato libero arbitrio, vel negata gratia
liberum arbitrium defendatur: nam liberum volunta-
tis arbitrium inesse homini, constare ex Scripturarum
testimoniis; de ipsa etiam gratia Dei, sine qua
nihil boni agere possumus, data esse in iisdem
Scripturis divina documenta. Postea contra Pelagia-
nos probat gratiam non secundum merita nostra
dari. Explicat quomodo vita aeterna, quae bonis

operibus redditur, vero sit gratia. Tum vero monstrat quod neque scientia legis, neque natura; neque sola remissio peccatorum sit illa gratia quam per Jesum Christum donatum nostrum datur, sed ipsa gratia faciat ut lex impleatur, ut natura liberetur, ne peccatum dominetur. Expugnat vnum illud Pelagianorum perfugium, quo dicunt, *gratiam, etsi non secundum merita bonorum operum dari, tamen dari secundum merita bonae voluntatis, quae praecedat credentis et orantis*. Incidit in quaestionem, cur Deus jubet quod ipse daturus est; et an iubeat aliqua quae non possumus. Charitatem, sine qua praeccepta non impleantur, non in nobis nisi ex ipso Deo esse convincit. Ostendit operari Deum in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates quocumque voluerit, sive ad bona pro sua misericordia, sive ad mala pro meritis eorum, iudicio utique suo aliquando aperto, aliquando occulto, semper tamen iusto. Tandem gratuite gratiae nec meritis reddite luculentum exemplum suppetere in iis parvulis qui salvantur, dum ab una cum ipsis causam habentes percipiunt.

831-882

VALENTINI AD AUGUSTINUM POST LIBRUM DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO ET SUPERIORES EIUS LITTERAS RESCIBENTIS EPISTOLA. 911-912

S. AURELIJ AUGUSTINI, HIPPOSENSIS EPISCOPI, DE CORREPTIONE ET GRATIA, AD EUMDEM VALENTINUM ET CUM ILLO MONACHOS ADRUMFINOS, LIBER VNUS. — Principio dicit quoniam sit catholica fides de lege, de libero arbitrio et de gratia. Gratiam Dei per Jesum Christum eam esse docet, quae sola homines liberantur a malo, et sine qua nulla prorsus faciunt bonum, non solum monstrante ipsa quid faciendum sit, sed etiam praestante ipsa ut id eam dilectione faciant, cum iis Deus inspirationem bonae voluntatis atque operis largiatur. Corruptionem hominum malorum, qui hanc gratiam non acceperunt, nec iniustam esse; cum sua voluntate mali sint; nec inutilem, tamen si fatendum est omnisi per Deum fieri ut prosit. Perseverantiam in bono magnum revera esse Dei munus; nec tamen ideo ejus qui non perseveraverit, negligentiam esse corruptionem; et qui non accepto hoc dono fuerit sua voluntate relapsus in peccatum; cum non corruptione tantum, sed si usque ad mortem in malo permanserit, etiam aeterna damnatione dignum esse. Cur hoc donum ille accipiat, ille non accipiat, esse inscrutabile. Ex praedestinationis nullo perire posse: ac subinde perseverantiam, quam non omnes accipiunt qui hic filii Dei appellantur, iis omnibus dari qui vere illi sunt praescientia et praedestinatione Dei. Respondet ad quaestionem quae de Adamo se offert, quomodo ipse non perseverando peccavit, qui perseverantiam non accepit. Ostendit tale primum ipsi datum esse adiutorium, sine quo non posset in bono permanere si vellet, non quo fieret ut vellet: nunc vero per Christum dari, non solum sine quo permanere in bono non possumus, etiamsi velimus, verum etiam tantum ac tale, quo fiat ut velimus. Praedestinationum, quibus propria est huiusmodi donum, probat certum esse numerum neque augendum, neque minuendum: et cum ignotum sit quis ad eum numerum pertineat, quis non pertineat, medicalem corruptionem adhibendam esse omnibus peccantibus, ne vel ipsi percant vel alios perdant. Concludit denum, nec gratia prohiberi corruptionem, nec corruptione negari gratiam. 913-916

AD LIBROS DE PRAEDestinatione SANCTORUM ET DE DONO PERSEVERANTIAE ADMONITIO. 943-946

EPISTOLA PROSPERI INTER AUGUSTINIANAS CCXXV. 947-948

EPISTOLA HILARI, INTER AUGUSTINIANAS CCXXVI. 953-954

S. AURELIJ AUGUSTINI, HIPPOSENSIS EPISCOPI, DE PRAEDestinatione SANCTORUM LIBER AD PROSPERUM ET HILARIUM PRIMUS. — In hoc libro praedestinationis et gratiae veritas propugnatur contra semipelagianos, homines videlicet a Pelagiana haeresi omnino nequaquam recedentes, dum salutis initium ac fidei ex nobis ipsis esse volunt, ut hoc tanquam merito praecedente cetera bona dono Dei consequantur. Ostendit Augustinus, donum Dei esse, non solum incrementum, sed ipsum quoque initium fidei. Itaque de re se aliter sensisse aliquando, et in opusculis ante suum episcopatum scriptis errasse non diffiteatur, velut in illa quam obiectant Expositione propositum ex Epistola ad Romanos. At postea convictum se indicat hoc precipue testimonio, *Quid autem habes quo non accepisti?* quod testimonium de ipsa etiam fide accipiendum probat. Fidem inter

alia numerandam esse opera, quibus Dei gratiam praeveneri negat Apostolus, cum dicit, *Non ex operibus*. Gratia duritiam cordis auferri; et ad Christum venire omnes qui a Patre docentur ut veniant: quos autem docet, misericordia docere; et quos non docet, iudicio non docere. Locum ex ipsius epistola 102, quaest. 2, de tempore christiana religionis, qui a semipelagianis allegatur, posse recte salva gratiae ac praedestinationis doctrina explicari. Docet quid inter gratiam interset et praedestinationem. Porro praedestinatione Deum ea praescivisse quae fuerat ipse facturum. Praedestinationis adversarios, qui ad incertum voluntatis Dei deduci se nolle dicunt, miratur male seipsos infirmitati suae, quam firmitati promissionis Dei committere. Eosdem hac auctoritate, *Si credideris, salvus eris*, abuti demonstrat. Gratiae ac praedestinationis veritatem recludere in parvulis qui salvantur, nullis suis meritis discreti a ceteris qui perierunt. Non enim inter eos discerni ex praescientia meritorum, quae si diutius viverent, fuerant habituri. Ab adversariis illud injuria tanquam non canonicum testimonium respici, quod in eam rem attulit. *Acceptus est ne militis*, etc. Praclarissimum exemplum praedestinationis et gratiae esse ipsum salvatorem, in quo bonum, ut a Verbo Patri coeterno in unitatem personae assumptus salvator et Filius Dei augeantur esset, nullis praecedentibus vel operum vel fidei meritis comparavit. Praedestinos vocari etiam quidam electorum propria vocatione; atque ante mundi constitutionem electos esse, non quia cecidit praesciebantur et futuri sancti, sed ut tales essent per ipsam electionem gratiae, etc.

950-960

991-992

ADMONITIO IN LIBRUM DE DONO PERSEVERANTIAE.

S. AURELIJ AUGUSTINI, HIPPOSENSIS EPISCOPI, DE DONO PERSEVERANTIAE LIBER AD PROSPERUM ET HILARIUM SECTUS. — Prima parte libri prolati perseverantiam illam, qua in Christo perseveratur usque in finem, esse donum Dei. Hoc enim a Deo irrisorie peti, si a Deo dari non creditur. Porro dominica oratione nihil pene aliud posci quam perseverantiam, juxta tyrriani martyris expositionem: qua quidem expositione ipsi gratiae inimici convicti sunt antequam nati. Perseveranti gratiam non secundum accipientium merita, sed aliis Dei misericordia dari, aliis iusto ejus iudicio non dari docet. Cur ex adultis ille potius quam iste vocetur, quemadmodum et ex duobus parvulis cur iste assumatur, ille reliquatur, inscrutabile. Inscrutabilis vero, cur ex duobus piis, huic perseverare donetur, non illi: sed illud tamen certissimum, hunc esse ex praedestinis, illum non esse. Praedestinationis mysterium dominicis verbis de Tyriis et Sidoniis si eadem apud illos quae apud Choroazin signa facta essent, poenitentiam acturis, monstrari observat. Exemplum parvulorum ad praedestinationis et gratiae in majoribus veritatem firmandam valere ostendit: atque ad locum libri sui de libero Arbitrio tertii ab adversariis male huc allatum respondet. Altera postea operis hujus parte refellit quod illi aiunt, praedestinationis definitionem utilitati exhortationis et correptionis adversam. Assertit contra praedestinationem utiliter praedicari, ut homo non in se ipso, sed in Domino gloriatur. Quae autem ab illis adversus praedestinationem obiectantur, eadem non absimiliter vel adversus Dei praescientiam, vel adversus gratiam illam, quam ad cetera bona (excepto initio fidei et perseverantiae perfectione) necessariam esse consentiunt, posse torqueri. Praedestinationem quippe sanctorum nihil aliud esse quam praescientiam et preparationem beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur qui cumque liberantur. Verum praedestinationem congrua ratione praedicari jubet, ac non eo modo ut apud imperitam multitudinem redargui ipsa sua praedicatione videatur. Postremo illustrissimum praedestinationis exemplum nobis positum ob oculos Dominum Jesum commendat.

993-994

ADMONITIO IN OPUS IMPERFECTUM, CONTRA SECUNDAM JULIANI RESPONSEM.

1035-1038

DE JULIANO ET EJUS SCRIPTIS.

Ibid.

DE SUBSEQUENTE OPERE.

1043-1044

S. AURELIJ AUGUSTINI, HIPPOSENSIS EPISCOPI, CONTRA SECUNDAM JULIANI RESPONSEM IMPERFECTUM OPUS, SEX LIBROS COMPLECTENS.

1049-1056

PAEFATIO.

Ibid.

LIBER PRIMUS. — I libro Juliani ad Florentino primo respon-

detur. Quo primo libro Julianus, Augustino, fideique catholice, qua peccatum originale confitemur, calumnias instruit ex triplici præsertim capite; contendens: Primum, siquidem justus est Deus, non posse ab eo peccatum alienum parvulis imputari. Deinde, cum peccatum nihil aliud sit quam mala voluntas, cui esset liberum ab eo quod prave appetit abstinere; non ergo in nascentibus esse peccatum, in quibus voluntatis usus non possit inveniri. Tertium, libertatem arbitrii, quæ homini concessa est, in admittendi peccati et abstinendi a peccato possibilitate consistere; itaque liberum arbitrium negari ab his qui dicunt peccata esse naturalia. Quædam vero inter hæc, tum ex primis partibus libri secundi de Nuptiis et Concupiscentia, tum ex capite secundo libri primi contra duas Epistolas Pelagianorum, maledico dente carpere; auctoritates etiam, quæ in defensione gratiæ Dei nos a servitute et a damnatione liberantis citantur, scilicet Evangelii Joannis 8, et Apostoli ad Romanos 6, 7, 9, et secundæ Epistolæ ad Timotheum 2, secundum Pelagianum dogma interpretari molitur. 1031-1032

LIBER SECUNDUS. — Refellitur liber Juliani ad Florum secundus, qui de illis est Apostoli verbis ad Romanos v, *per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors; et ita in omnes homines*, etc. Julianum hic rejecto catholico sensu (secundum quem Augustinus in lib. 2 de Nuptiis et Concupiscentia, cap. 27, ea verba de Adæ peccato generatione in omnes ipsius posteros transmissio exposuit) frustra laborare, ut secundum Pelagianam hæresim de exemplo peccati, non in omnes posteros, sed in peccantes tantum imitatione transeuntis, intelligantur. 1141-1142

LIBER TERTIUS. — Excutitur tertius liber Juliani: ac primum ostenditur eum, Scripturarum testimoniis, Deuteronomii scilicet cap. 24, lib. 4 Reg. cap. 14, et Ezech. cap. 18, perverse abui, ut suadere conetur, parentum peccata filiis non a Deo ulla imputari. Ipsum deinde incassum laborare, ut ab eo se explicet loco Epistolæ ad Hebræos, cap. 11, per quem evertenda foret responsio, qua in superiore libro tantopere inculcavit, ideo ab Apostolo dictum esse munus, per quem transiit peccatum, ne generatio sine reatu intelligi. Postea reversum ad dicta libri 2 de Nuptiis et Concupiscentia, inique agere cum Augustino eundem Julianum, qui ab illo et hominis liberum arbitrium et Deum nascentium conditorem negari, denuo queritur; quique insuper cum illis dictis hæreticam quandam Manichæi epistolam comparans, non alia quam quæ apud Manichæum leguntur argumentorum vice objectari a S. Doctore, ab eoque perinde atque a Manichæo naturam hominum malam pronuntiarum calumniatur. 1247-1248

LIBER QUARTUS. — Julianum quarto suo libro disputantem adversus ea dicta libri 2 de Nuptiis et Concupiscentia, quæ a cap. 4 ad 11 comprehenduntur, repellere pergit Augustinus. Concupiscentiam carnis malam esse, neque homini fuisse a Deo conditorem inditum, propugnat doceri eo ipso loco, quem in hanc rem adhibuit, ex Joannis Epist. 1, cap. 2, §. 16, *Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est...* quæ non est ex Patre, etc. Atque illam quidem ad naturam pecoris, sed ad ipsius tamen penam hominis pertinere. Pudorem membrorum non nisi post peccatum accidisse ob libidinis rebelles motus. Porro ne in Christo ulla prorsus fuisse putetur carnis concupiscentia, vehementer certat contra Julianum parvulos originali culpæ nasci obnoxios, non per propriæ voluntatis arbitrium, sed per contagium peccati a primo parente voluntate commissi. Locum vero a se ex Sapientie libro, cap. 12, §. 10 et 11, prolaturum, scilicet, *Non ignorans quoniam nequam est natio illorum*, etc., ad id etiam valere, ut nostræ originis vitium demonstretur. 1337-1338

LIBER QUINTUS. — Confirmat Augustinus, et a Juliano calumniis vindicat ea quæ in lib. 2 de Nuptiis et Concupiscentia, cap. 12 et quibusdam sequentibus scripsit, in primis videlicet quod eam commixtionem sive commotionem pudendam membrorum non haberet natura sana, quam habet natura vitata: ac per hoc quod is qui inde nascitur, indigeat renasci. Deinde quod ibi capp. 14, 20, 26, contendit, Julianum apostolicis duobus testimoniis, I Cor. xv. 36, 38, et Rom. 1, 27, sententiaque evangelica Matth. vii, 17,

seu xii, 33, perperam abutum esse. Quod cap. 28 asseruit, malum seu voluntatem malam ideo ex opere Dei bono oriri potuisse, quia ipsum quanquam bonum, de nihilo factum est, non de Deo. Ac postremo quod cap. 17 docuit, sic Deum creare malos, quando nascitur et nutrit malos. 1431-1432

LIBER SEXTUS. — Ostendit Augustinus Julianum frustra libro suo sexto disputare contra id quod lib. 2 de Nuptiis et Concupiscentia, cap. 34, assertum est, primi hominis peccato naturam humanam fuisse in deterius commutatam, ita ut non solum facta sit peccatrix, sed etiam genuerit deinceps peccatores. Liberi arbitrii vires, quibus integris poterat homo, et recte agere cum vellet, ut non peccare, si nollet, peccando eum perdidisse docet: illam autem prorsus improbat definitionem libertatis, quæ passim objectari ab adversario solet, scilicet, possibilitas peccandi et non peccandi, etc. Dolores parturientium, spinas, labores, sudores, cæterasque mortalium ærumnas probat penas esse peccati; sed ipsam imprimis mortem penalem esse homini, qui sic divinitus institutus fuerat, ut nisi peccaret, non moreretur. Extrema parte libri expositionem in illud Apostoli, I Cor. xv. 22, *sicut in Adam omnes moriuntur*, et in sequentia ejusdem capituli dicta, a Juliano prolata expendit et refellit. Tandem per totum fere librum dogma catholicum de originali vitio, quod Julianus ad Manichæam hæresim trahere ubique enititur, non modo abesse longe ab illa hæresi, sed etiam hæresim illam demonstrat nunquam a Pelagianis posse nisi catholici ipsius dogmatis auxilio et professione superari. 1507-1508

APPENDIX TOMI DECIMI OPERUM S. AUGUSTINI, HIP-PONENSIS EPISCOPI. 1609-1610

PARS PRIMA, continens opuscula quædam subditiua. *ibid.*

ADMONITIO IN HYPMNOSTICON. *ibid.*

HYPMNOSTICON CONTRA PELAGIANOS ET COELESTIANOS, vulgo LIBRI HYPOGNOSTICON. 1611-1612

PRÆFATIO. *ibid.*

LIBER PRIMUS. — Pelagianorum primum dogma convellit. 1613-1614

LIBER SECUNDUS. — Refellitur secundum dogma Pelagianorum. 1617-1618

LIBER TERTIUS. — Adversus tertium dogma Pelagianorum. 1621-1622

LIBER QUARTUS. — Contra quartum dogma Pelagianorum. 1630-1640

LIBER QUINTUS. — Adversus quintum dogma Pelagianorum. 1647-1648

LIBER SEXTUS. — De prædestinatione contra Pelagianos disputatur. 1637-1638

ADMONITIO IN LIBRUM DE PRÆDESTINATIONE ET GRATIA. 1663-1666

DE PRÆDESTINATIONE ET GRATIA suspecti auctoris liber. *ibid.*

DE PRÆDESTINATIONE Dei libellus ignoti auctoris. 1677-1678

De libro cuius inscriptio erat, S. Aurelii Augustini Hipponensis episcopi, ad articulos sibi falso impositos: responsiones. 1679-1680

APPENDICIS PARS SECUNDA, continens varia scripta et monumenta ad Pelagianorum historiam pertinentia, quorum comparatione polemicæ in eosdem hæreticos Augustini iuvenationes illustrantur. 1679-1680

APPENDICIS PARS TERTIA, in qua Prosperi Aquitani pro Augustino contra iniquos doctrinæ illius de Gratia et Prædestinatione reprehensores opuscula apologetica exhibentur, necnon ejusdem Prosperi liber Sententiarum ex Augustino. 1793-1794

PROSPERI AQUITANI AD REFINUM EPISTOLA DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO. *ibid.*

PROSPERI AQUITANI PRO AUGUSTINO LIBER CONTRA COLLATIONEM. 1801-1802

PROSPERI AQUITANI PRO AUGUSTINO RESPONSIONES AD CAPITULA CALUMNIANTUM CALLORUM, LIBER UNUS. 1833-1834

PROSPERI AQUITANI PRO AUGUSTINO DOCTRINA RESPONSIONES AD CAPITULA OBJECTIONUM VINCENTIANARUM. 1843-1844

PROSPERI AQUITANI PRO AUGUSTINO RESPONSIONES AD EXCERPTA QUÆ DE GENUENSIS CIVITATE SUNT MISSA, LIBER UNUS. 1849-1850

PROSPERI AQUITANI IN AUGUSTINI OBTRACTATOREM EPIGRAMMA. 1857-1858

In eundem aut alium quempiam obtractatorem. *ibid.*

ADMONITIO in sententiis ex Augustino delibatas. *ibid.*

PROSPERI AQUITANI SENTENTIÆ EX AUGUSTINO DELIBATÆ, LIBER UNUS. 1859-1860

ADDENDA AD APPENDICEM TOMI II. 1897-1898